

příloha

4

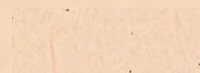
ústřední dům
lidové
umělecké
tvorivosti

Praha 1970

Textová příloha DIVADELNÍ VÝCHOVY č. 4

TŘETÍ SEŠIT INSPIRACE

Věra P á n k o v á

**Ústřední dům lidové umělecké tvořivosti
Praha 1970**

1. r o č n í k

Úkol etud: vést žáky k soustředění, zbavení se ostychu, rozvíjení smyslového vnímání.

1. Učitel před vyučováním rozhází po stolech nebo praktikáblech knihy, papíry, látky, převrátí židle atd. Po příchodu žáků požádá všechny o úklid. Jakmile je uklizeno, zeptá se, na co byla soustředěna jejich pozornost, zdali vnímali učitele při zadané práci, zdali se ostýchali. Pak učitel vysvětlí, že veškerá činnost na jevišti vyžaduje plnou pozornost a soustředění.
 - a) Žáci si opět udělají ve třídě nepořádek. Část uklízí, druhá pozoruje jejich jednání. Pak si úkoly zase vymění.
 - b) Etuda individuální - žák si upraví prostor jako svůj pokoj. Přichází domů ze školy, přezouvá se, odkládá aktovku atd.; najde vzkaz od matky, že má uklidit nepořádek v pokoji (knihy, svetry, šaty, papuče - dosud se skutečnou rekvizitou).
 - c) Etuda vedvojicích - přítel přichází pro spolužáka a zve ho do kina. Ten však musí ještě uklidit nepořádek ve svém pokoji. Uklízejí tedy oba, aby přišli včas do kina (skutečná rekvizita).
2. Založit žákům mezi rozložené papíry jeden odlišný. Uložit jednomu, aby odlišný papír našel. Ostatní pozorují jednání hledajícího.
 - a) Etuda individuální - žák je doma, dopisuje úkoly nebo si hraje s hračkami, pak chce jít ven, ale při odchodu zjistí, že nemá klíče. Hledá je. (V této etudě uschová učitel klíče, takže žák opravdu neví, kde klíče jsou.)

-
- b) Etuda individuální - žák je v lese, hraje si s míčem a najednou zjistí, že ztratil prsten. Hledá. (Tentokrát si žáci uschovají rekvizitu sami.)
- c) Etuda ve dvojicích - chlapec přichází pro přítele, poněvadž jdou spolu do divadla. Ten nemůže najít vstupenku, neví, kam ji uschoval. Hledají oba.
- . Učitel určí jednoho žáka, který si prohlédne oblečení všech ostatních spolužáků. Určený žák odejde za dveře. Ostatní spolužáci si vymění některé drobnosti v oblečení. Jakmile žák přijde, určuje změny v oblečení u spolužáků.
- a) Učitel předloží žákům jednoduché kresby k prohlédnutí asi na tři minuty. Poté žáci opět během tří minut zapíší, co si z obrázků pamatují (fakta, barvy, atmo - sféra, vztahy).
- b) Etuda ve dvojicích - "Při vyučování chci poslat spolužákovi tajně zprávu, kterou opatrně píši, aby mě učitel neviděl". (Učitele může dělat další - třetí žák, nepřichází ovšem do přímého styku s žáky, chodí jen po třídě.) Podle odvrácení učitele či přiblížení spolužáci jednájí. Jednou odvážněji, jindy opatrně.
- c) Etuda ve dvojicích - po třídě rozhodit praktikáblý a paravany. Ty zastupují keře, kameny spod. Hoch čeká u autobusové zastávky na autobus. Kamarád se schovává za keře a chce čekajícího překvapit. Své jednání podřizuje jednání čekajícího. Schovává se, přebíhá atd.
- . Domácí úkol pro všechny žáky: během týdne pozorovat kolemjdoucí, cestující v autobusech, vlaku atd. Hledat nejveselejšího člověka - z jeho jednání usoudit, proč asi byl tak veselý. V příští vyučovací hodině vypravovat.

-
5. Společná etuda - přišíváme knoflík ke kabátu (imaginární rekvizita).
- a) Etuda individuální - chci jít do kina, dopisuji úkol, uklízím rozházené drobnosti, oblékám kabát - není tam knoflík. Přišívám jej. Chci odejít, ale nevím, kam jsem dal peněženku. Hledám ji.
 - b) Etuda ve dvojicích - chceme pozlobit spolužáka, zašíváme mu rukávy u kabátu. Dáváme pozor, zda se ne - vrací z vedlejší třídy.
6. Etuda ve dvojicích (na motiv hry "Hoši, dívky a psi").
Jdeme sousedům sebrat malého psa, který běhá po zahradě. Jeden hlídá a druhý přelézá plot a láká psa. První musí věnovat pozornost celému okolí, aby je nikdo nepřistihl a upozorňovat druhého, který je v zahradě a musí reagovat na rady prvního.
7. Domácí úkol - pozorovat kolemjdoucí, cestující v autobuse. Hledat nejmутnějšího člověka. Z jeho jednání usoudit, proč byl asi smutný. V příští vyučovací hodině vypravovat.

Pozornost - h m a t

1. Učitel přinese do vyučování vlněný šál, hedvábný šátek, svetr, ponožky. Děti si zavážou oči. Učitel dá dětem do rukou přinesené věci. Děti podle hmatu uhodnou, jakou věc drží v rukou tím, že ji správně oblečou.
- a) Etuda individuální - žák si zaváže oči.
Přichází pozdě večer do chaty, nejprve hledá svíčku, nenajde ji. Pak hledá teplé ponožky a svoje boty (na scéně alespoň dva páry), obléká je, obouvá se a jde opět ven. (Věci připraví učitel, takže žák neví, kde byly uloženy.) Učitel upozorní ostatní žáky, aby pozorně sledovali jednání hledajícího. Rovněž upozorní žáka, který je na scéně, aby se snažil sledovat pocity i fyzické jednání.

b) Etuda ve dvojicích - přicházím k příteli, přinesl jsem mu dárky. Hračky. Dám mu je však pod podmínkou, že hmatem uhodne, jaké hračky to jsou. (Děti přinesou hračky z domu, ale nesmí je předtím nikomu ukázat.)

2. Učitel přinese do vyučování různé věci příjemné i nepříjemné na dotek (větvička borovice - škrábe, kožešina - příjemná, jehlice - píchá, bolí, mokrá houba - nepříjemná). Děti se otočí zády k učiteli a ten se dotýká jednotlivými věcmi rukou dětí. Děti hádají předměty. Učitel totéž opakuje, nejprve však požádá, aby děti plně vnímaly pocit a uvědomily si pohybovou reakci.

a) Děti sedí různě v prostoru; učitel řekne "píchl jsem tě" a děti na tento pokyn reagují; pak vyjmenuje další možnosti a děti musejí správně jednat.

b) Etuda ve dvojicích - procházím lesem, je teplo, lehnu si, odpočívám. Kamarád se nepozorovaně přiblíží a píchne mě. (Dotek nahradí píchnutí.)

c) Uklízím nepořádek na půdě, prohlížím staré sošky, knihy atd. Pak najdu v koutě staré šaty. Vytahuji je, mezi nimi je myš v pasti (etuda individuální).

d) Ležím u vody, opaluji se. Najednou přiběhne kotě (náhradní rekvizita); hladím je, prohrabuji kožíšek (etuda individuální).

e) Etuda jednotlivě - jsem v lese, přeskakují potok (pařez atd.), při doskoku si vymknu nohu.

f) Etuda jednotlivě - jsem na louce, lehám do trávy, odpočívám. Za chvíli ucítím, že po mně lezou mravenci. Setřepávám je.

Pozornost - s l u c h

1. Jeden žák se posadí doprostřed třídy, zaváže si oči. Ostatní se rozestaví do různých míst učebny. Upozorňují na sebe klepáním, šustěním, slabým zvukem. Žák se zavázanýma očima má určit, z kterého místa zvuk přichází (správné odpovědi případně bodovat).
 - a) Učitel přehraje dětem gramofonovou desku se zvukovými efekty (na venkovském dvoře, potok, bouře apod.) Děti reagují svým jednáním na jednotlivé zvuky.
 - b) Etuda ve dvojicích - přicházím pozdě večer domů (internát). Bydlím se spolužákem, který je velmi užalovaný. Snažím se jít tiše, nerozsvítím, abych ho ne - vzbudil. Spolužák spí neklidně, převaluje se. Musím jít tedy opatrně. Narazím ve tmě na židli, zakopnu o aktovku atd.
 - c) Etuda individuální - je pozdě večer, jsem sama doma. Čtu, najednou slyším škrabání, poslouchám, co to může být, bojím se. Nakonec zjistím, že zvuk jde od dveří. Opatrně jdu, pootevřu a zjistím, že za dveřmi je kotě.
 - d) Etuda ve dvojicích - dva hoši jdou pozdě v noci domů. Jeden o druhém neví, každý jde z jiné strany. Oba musí přejít přes prostor, kde je spousta starého haraburdí, beden atd. Hluk jednoho vyvolává strach druhého a naopak. Jdou proto oba velmi opatrně a se strachem, poněvadž každý tuší přítomnost druhého podle hluku, ale jeden ani druhý neví, kdo to je. Nakonec se poznají.

Pozornost - c h u ě

1. Učitel dá napít žákům nápoj: chutný, bez chuti, nechutný. Celá společná etuda může být inscenovaná jako hostina. Všichni nejprve pijí nápoj chutný, pak bez chuti, nakonec nechutný. Učitel opět nejprve upozorní žáky, aby si alespoň zčásti uvědomili pocit a reakci. Poté se etuda opakuje.

za poněkud jiné situace. Žáci vědí, že některý nápoj je takový, jiný onaký. Reagují poněkud jinak, jsou ve svém jednání vůči nápojům ostražití.

Znovu si uvědomit pocit a reakci.

- a) Opět společná etuda - imaginární rekvizita - žáci sedí různě po učebně. Učitel říká polohlasem: pijeme čaj bez cukru; máme velkou žížeň - pijeme sodovku; pijeme rybí tuk atd. Žáci reagují správným jednáním.
- b) Jsem v lese na pasece, sbírám a jím jahody. Jedna z nich je velmi nechutná (etuda individuální).
- c) Etuda individuální - je noc. Nechci nikoho probudit, mám žížeň, jdu tiše a opatrně do kuchyně. Zjistím, že světlo nesvítí. Hledám potmě čaj na stole, zakopnu o nízkou stoličku, upadnu. Při hledání čaje přijdu na to, že na stole je zbytek dortu - jím; pak hledám čaj, ale napiji se pelyňku.
- d) Etuda ve dvojicích - jsme na výletě, je vedro, máme velkou žížeň. V láhvi už nemáme ani kapku vody. Jsme unaveni, za chvíli však najdeme studánku s chutnou studenou vodou.

2. ročník

Etudy tohoto ročníku jsou zaměřeny k pohybovému ztvárnění složitějších vjemů a vnitřních reakcí než v předešlém ročníku. Zvládnout mechanismus celého těla najednou je dost obtížné. Proto věnuji nejprve pozornost pohybovému ztvárnění horní části těla. Teprve později připojujeme etudy v chůzi. Trvám však stále na přesném a zřetelném pohybu.

-
1. Společná etuda - všichni žáci leží na zádech a sledují postupné uvolňování celého těla od špičky nohou až k temeni hlavy. Jakmile je tělo uvolněno, žáci se pozvolna otáčejí na bok a poté na břicho.
- a) Etuda společná - jsme u vody, je parné léto, opalujeme se, jsme líní, ležíme na břichu; pálí nás záda, převracíme se na záda, máme po ruce láhev s vodou, poléváme si obličej. Všechny pohyby udržet v nadměrně pomalém tempu.
- b) Etuda společná - po několikahodinové chůzi, kdy nás bolí celé tělo, ležíme na louce. Odpočíváme. Za chvíli se chceme zvednout, ale nejde to, celé tělo se každému pohybu vzpírá. Obracíme se na břicho, chceme se zvednout na kolena, ale celé tělo se vždy znovu pokládá únavou a bolestí zpět do trávy. (Střídání pohybu: křeč - uvolnění.)
- c) Etuda společná - ležíme v lese a sledujeme nepřítele; plížíme se za ním. (Většinou fyzické napětí.) Nechodit! Všechny pohyby vleže nebo po čtyřech.
- d) Společná etuda - je ráno, probouzíme se, chceme hned vstát, zjišťujeme však, že je ještě čas. Protahujeme se, cvičíme chvíli vleže; vtom k nám přijde maličké kottě, které jsme včera našli. Hrajeme si s ním. (Náhradní rekvizita.)
2. a) Individuální etuda - každý žák si vybere kteroukoliv z předešlých etud. Vymyslí však jiný námět. Podle jeho pohybového vyjádření ostatní žáci určují, kterou etudu si žák vybral. Pokud žák nesdělí zřetelně pocit, je třeba, aby se pokusil o etudu znovu.

-
- b) Etuda ve dvojicích - dopředu na jeviště pověsí učitel na židli tašku. V té jsou panenky, které - jakmile s nimi rychleji pohnu - chrastí (nebo jiná hračka tohoto typu). Tato taška s hračkami představuje totem sousedního tábora, který chceme sebrat. Dvojice se pomalu a opatrně k totému musí připlížit. Poté se jim panenky - totem podaří sebrat (když se neozve ani jediný zvuk), nebo nepodaří (když začnou chrastit).
- c) Etuda ve dvojicích - jsme v nemocnici, nesmíme vstát, jen trochu nadzvednout na lokty. Jedna má velkou žízně, nemůže dosáhnout na sklenici s vodou, druhá se snaží ji podat. Po delší snaze se jí to podaří.
- d) Etuda ve dvojicích - jsme s kamarádkou na chatě, venku přelíže, ležíme tedy na postelích a hrajeme karty. Jedna prohrává, zlobí se, druhá vyhrává, má radost (nesoustředí se jen na text- dialog, který si děti pracně vymýšlejí a pak se nesoustředí na jednání).
3. Společná etuda - sedíme na zemi, hlavní pozornost věnujeme výrazu rukou.
- a) Přijímám sklenici vody, piji.
- b) Prosím o sklenici vody.
- c) Rozkazuji, aby mi byla podána sklenice vody.
- d) Bojím se vzít sklenici vody, mám strach ji přijmout a pít.

Žáci vyjádří postupně pohybem rukou a horní částí těla všechny dané úkoly. Poté totéž opakujeme s tím, že dětem navodím atmosféru příběhem. Např.: naše výprava zabloudila v horké stepi. Všichni jsme unavení a žízníme. Máme však jen málo čaje, který roznáší vedoucí výpravy. Každý prosí alespoň o trochu. Vedoucí pečlivě vybírá ty nejnavenější a nejslabší.

-
- a) Etuda individuální - žáci vymyslí krátký příběh etudy, ve které uplatní pohybové prvky předešlých společných etud (ruce - hrudník).
 - b) Etuda individuální - sedím na lavičce v parku. Mám volno, je pěkně, prohlížím kolemjdoucí: najednou uvidím, že jde po cestě známá, s kterou bych nerad hovořil. Na útěk je už pozdě. Známa po chvíli přejde, nevšimne si mě (rozložím před sebou noviny nebo zavazují si tkaničku nebo se pootočím atd.).
 - c) Etuda ve dvojicích - sedíme v noci na nádraží na lavičce a čekáme na příjezd našeho vlaku. Jsme ospalí, unavení (minimálně mluvit, nechodit).
 - d) Etuda individuální - parta chuligánů mě přepadla, zbila. Zavřeli mě do kůlny a jeden mě hlídá. Zavázali mi oči i ústa, abych je nepoznal a abych nemohl volat o pomoc. Bojím se toho, který mě hlídá, sleduji sluchem každý jeho pohyb, předem uhýbám před ranou atd.
 - e) Etuda individuální - každý žák si vymyslí nějakou krátkou veselou příhodu, kterou doma zpracuje jako monolog (podmínka: krátký monolog vypravovat vsedě, vkleče i vleže. Využít výrazových prostředků horní části těla).
4. Společná etuda - chůze:
- chůze normální, pružná se po zatleskání učitele mění v unavenou; opatrnou; radostnou; netrpělivou - nervózní. Tyto i jiné druhy chůze během etudy střídát.
- a) Etuda individuální - žáci vymyslí krátký příběh etudy, ve které uplatní pohybové prvky předešlých společných etud (chůze).

-
- b) Etuda individuální - chci chytit běláška. Vždy však když je na dosah, uletí na další květinu (opatrný pohyb celého těla se střídá s pohyby prudkými).
 - c) Etuda individuální - jsem číšník a obsluhuji ochotně návštěvníky (pohyb celého těla temperamentní, pružný).
 - d) Etuda individuální - jsem číšník a obsluhuji neochotně návštěvníky (pohyb uvolněný, pomalý).
 - e) Etuda individuální - čekám na kamarádku v parku, domluvily jsme se, že půjdeme na pouť. Mám dobrou náladu, těším se, přítelkyně však nepřichází. Jsem netrpělivá (neomezit projev netrpělivosti a nervozity na stálé prohlížení hodinek).
 - f) Etuda ve dvojicích - kluci z vedlejší vesnice nás zblbí. Jsme v lese, nedaleko od domova. Jdeme, padáme, přidržujeme se stromů, podpíráme se.
 - g) Etuda ve dvojicích - jdu s přítelkyní koupit do obchodu perličky ke svátečním šatům. Vybírám, zkouším některé, prohlížím atd.
 - h) Etuda ve dvojicích - pronásleduje nás parta nebezpečných chuligánů. Je pozdě večer, obklíčili nás v parku, kde už nikdo nechodí. Schováváme se za keře a stromy, snažíme se uniknout.
5. Společná etuda - chůze po úzké lávce, v dešti, ve sněhu, ve víchřici. Tyto druhy během etudy střídát.
- a) Etuda individuální - žáci vymyslí krátký příběh etudy, ve které uplatní pohybové prvky předešlých společných etud.
 - b) Etuda individuální - jdu močálem, opatrně našlapuji, zkouším půdu pod nohama, abych nezapadl, konečně narazím na úzkou lávku, přes kterou se dostanu na pevnou zem.
 - c) Etuda individuální - jsem na silnici u zastávky autobusu. Leje, nemám se kam schovat, přálí mi za krk, jede kolem auto, chci je stopnout, nepodaří se, ještě mě pořádně pošpláchá, ustupuji před ním, uklouznu a spadnu do bláta

-
- d) Etuda ve dvojicích - jsme v horách, zabloudili jsme, je vichřice, sníh se lepí do očí, jsme unaveni, pomalu postupujeme dopředu, voláme, pomáháme v chůzi jeden druhému.
6. Etuda individuální - každý žák si vymyslí nějakou krátkou veselou příhodu, kterou doma zpracuje jako monolog a v další vyučovací hodině předvede spolu - žákům (v tomto monologu bohatě využít výrazových prostředků celého těla).

3. r o č n í k

V tomto ročníku děláme herecké etudy, které jsou zaměřeny nejen na to, aby byl pohyb zřetelný, výrazný, ale aby měl i estetickou hodnotu. Jde mi hlavně o soulad pohybů celého těla. Etudy mají charakter pantomimy. Dále si u těchto etud všímáme stálého střídání napětí a uvolňování celého těla (rekvizity vesměs imaginární).

1. Společná etuda - všichni žáci stojí, vzpaží a dosahují prsty, dlaní co nejvýš, jako by chtěli na něco dosáhnout. Nejprve jednou, pak druhou rukou, oběma. Poté vyskakujeme, nejprve z místa, pak s rozběhem.
- a) Etuda individuální - jdu kolem zahrady, kde mají krásná velká jablka. Když zrovna nikdo není nablízku, přelézám plot, snažím se jablko utrhnout. Je vysoko, vyskakují (jsem opatrný, aby mě nikdo nepřistihl), nakonec hledám hůl a jablko srazím (imaginární rekvizity).
- b) Etuda ve dvojicích - na palouku v lese si hrájeme s míčkem. Spadne nám do blízkého močálu. Nemůžeme na něj dosáhnout. Nejprve se pokouší jedna, pak druhá; pak jedna drží druhou a ta chce míč vytáhnout. Spadneme na kraj močálu atd.

c) Etuda individuální - natahuji šňůru na prádlo (vysoko), pak prádlo věším. Některé kusy jsou velké, jiné malé (každý věším jiným způsobem). Pozor na přesné jednání s prádlem, kolíčky, šňůrou (imaginární rekvizity.). Ať nám kolíčky nelétají do rukou, ať není šňůra bleskově uvázaná atd.

d) Etuda individuální - jsem na pouti, prohlížím všechny boudy, co se kde prodává, mám dobrou náladu, tam prohlížím pouťová srdce, jinde vyzkouším náramky, ale nekoupím; přijdu ke stánku, kde prodávají sodovku. Chci si koupit. Zjistím, že nemám ani haléř. Jsem zklamaný, odcházím. Pak mě napadne, že bych sodovku mohl sebrat. Prodávač každou chvilku odchází za boudu. Počkám, až zase zajde a sodovku vezmu.

2. Společná etuda - učitel přinese do třídy silné lano a žáci se (vždy ve dvojicích) přetahují. Sleduji, jaký pohyb vykonává tělo, když partnera přetahují a jaký pohyb vykonává, když jsem přetahován.

a) V další společné etudě žáci odloží lano a o totéž se snaží s imaginární rekvizitou. Kterému žákovi jde úkol obtížně, znovu si zkusí etudu se skutečným lanem. Teprve až všichni žáci zvládnou úkol, přistupujeme k další etudě.

b) Etuda individuální - pasu krávy a jednoho vzpurného býka, který se mi odvázel od sloupu. Chci ho opět přivázat, ale poněvadž je kus od sloupu, musím ho táhnout. Neposlouchá mě. (Táhnou ho, chvíli on mne, padám atd.)

c) Etuda ve dvojicích - jsme v táboře. Je po večeři, máme spát, ale nechce se nám. Chceme si vyjet na ložce na jezero, ale vedoucí nedovolil. Utekli jsme tedy tajně. Ložku jsme už odpoledne schovali v hlubokém příkopě. Nyní ji - pomocí provazů - vytahujeme.

-
- d) Etuda individuální - je podzim, jsem na kopci a pouštím velkého draka. Při silnějším větru mne táhne (z reper-toáru M. Marceaua).
- e) Etuda ve třech nebo čtyřech - jsme na lesní brigádě a taháme těžké klády. Jednu kládu vždy tři nebo čtyři žáci. Máme ji přivázanou na lana. Důležité je, aby po-hyby všech byly v určitém souladu.
- f) Etuda ve dvojicích- jeden žák představuje prodavače krásných šatů, druhý chudého, který nemá ani na jídlo, natož na šaty. Prodavač vyndává šaty z beden a zavěšuje na stánek, upravuje, rovná atd. Druhý touží po ša-tech, rozhodne se, že jedny sebere. Potřebuje však při-táhnout blíž jednu bednu až k sloupu, za kterým se může schovat. Opatrně sahá po provaze od bedny, pak ji poma-lu a opatrně přitahuje. Jeho jednání je závislé na jed-nání prodavače (etuda na motiv pantomimy G. Deburaua).
3. Společná etuda - neseme těžké břemeno v pravé ruce, v levé, v obou. Na zádech, na rameni. Valíme je před sebou. Nejprve s náhradní těžší rekvizitou. Žáci opět sledují, jaký pohyb vykonává tělo. Na sobě i na spolužácích.
- a) Etuda individuální - nesu ve velké tašce živou, těžkou husu, kterou babička posílá matce. Poněvadž jdu už více než hodinu, husa je čím dál těžší a já unavenější. Usedám a odpočívám. Mezitím se husa vyškrobe z tašky a utíká. Běžím a honím ji.
- b) Etuda dvou nebo tří - jsme na výletě, zabloudili jsme, před námi je hlubší i širší potok. Chceme se dostat na druhou stranu. Nosíme proto velké kameny a házeme je do potoka, abychom přes ně mohli přejít.
- c) Etuda ve dvojicích - jsme v lese. Delší chvíli pozorujeme, že nás sleduje nějaký divný člověk. Máme strach a nakonec se schováme do lesní kůlny. Nemá však zámek. Musíme proto přitáhnout ke dveřím různé bedny, dřeva atd. Pak slyšíme bouchání na dveře.

d) Etuda ve dvojicích, třech i čtyřech - je válka; město je bombardované, jsme ve sklepě, chvílemi jsou rány blízko, chvílemi dál. Najednou je otřes velmi blízko, po uklidnění zjistíme, že náš východ je zavalen. Od-klízíme velké i menší kusy, abychom se dostali ven (je nutný zvukový efekt).

e) Etuda individuální - přináším plný koš prádla, je těž-
ký. Jdu k potoku a máchám velké kusy prádla. Voda je
studená. Velké kusy se špatně kroutí. Sklouznu do poto-
ka, jedno prostěradlo mi uplave- běžím pro ně atd.

Nakonec bych chtěla podotknout, že náměty etud poznávají
podle okamžité potřeby. Dále, že na některých etudách -
zvláště ve třetím a druhém ročníku - pracujeme delší dobu.
Většinu individuálních etud si žáci připravují již předtím
doma. Teprve potom je uvedou ve vyučovací hodině.

o o O o o

